

2 Крестула и борба

медведа и секире, у чему је одједаред у ~~својој~~ ^{својој} мисли, ~~у којој~~ ^{у којој} ~~се~~ ^{се} ~~одвија~~ ^{одвија} ~~негативна~~ ^{негативна} ~~че-~~
~~вња~~ ^{у свим велијана пути органи-} ~~за~~ ^{зовао} ~~један~~ ^{један} ~~силан~~ ^{силан} и ~~благородан~~ ^{благородан} ~~напор~~. Тај ~~напор~~ ^{напор}, ~~постепено~~ ^{постепено}, ~~облагородиће~~ ^{облагородиће} ~~об-~~
~~лик~~ ^{форме} ~~те~~ ^{те} ~~ла~~ ^{ла} ~~покрете~~ ^{покрете} ~~удова~~ ^{удова} ~~и~~ ^и ~~лица~~ ^{лица} ~~корак~~ ^{корак} ~~ома~~ ^{ома} ~~и~~ ^и ~~језика~~ ^{језика}. То
~~јест~~ ^{јест}, ~~напор~~ ^{напор} ~~тај~~ ^{тај}, ~~тамо~~ ^{тамо} ~~негде~~ ^{негде} ~~далеко~~ ^{далеко} ~~и~~ ^и ~~некада~~ ^{некада} ~~везаће~~ ^{везаће} ~~апстрактну~~ ^{апстрактну} ~~мисао~~ ^{мисао} ~~за~~ ^{за} ~~са-~~
~~вршено~~ ^{вршено} ~~лепу~~ ^{лепу} ~~форму~~. Ето то је ~~сутина~~ ^{сутина} ~~француског~~ ^{француског} ~~геиџа~~ ^{геиџа}; ~~напор~~ ^{напор} ~~ка~~ ^{ка} ~~највишем~~ ^{највишем} ~~и~~ ^и ~~најтежем~~ ^{најтежем}; ~~узек~~ ^{узек} ~~нов~~ ^{нов} ~~и~~ ^и ~~све~~ ^{све} ~~већи~~ ^{већи} ~~напор~~ ^{напор} ~~и~~ ^и ~~рад~~ ^{рад} ~~да~~ ^{да} ~~се~~ ^{се} ~~успостави~~ ^{успостави} ~~присна~~ ^{присна} ~~веза~~ ^{веза} ~~између~~ ^{између} ~~идеја~~ ^{идеја} ~~онобоже~~ ^{онобоже} ~~правде~~ ^{правде} ~~и~~ ^и ~~лепоте~~ ^{лепоте}.

2 Из тог осмјоног напора развија ~~ф~~ француска један врло

сложен ~~организам~~ ^{организам} ~~дејствовања~~ ^{дејствовања} ~~практичних~~ ^{практичних} ~~и~~ ^и ~~духовних~~ ^{духовних}, у којима је ~~активно~~ ^{активно} ~~све~~ ^{све} ~~што~~ ^{што} ~~активно~~ ^{активно} ~~може~~ ^{може} ~~бити~~ ^{бити}: ~~нижна~~ ^{нижна} ~~профлост~~ ^{профлост}, ~~садашњост~~ ^{садашњост}, ~~дела~~ ^{дела} ~~појединих~~ ^{појединих} ~~индивидуа~~ ^{индивидуа} ~~и~~ ^и ~~колективна~~ ^{колективна} ~~дела~~ ^{дела} ~~целога~~ ^{целога} ~~народа~~. У ~~утrobi~~ ^{утrobi} ~~те~~ ^{те} ~~живота~~ ^{живота} ~~пуне~~ ^{пуне} ~~и~~ ^и ~~животворне~~ ^{животворне} ~~наприје~~ ^{наприје} ~~ври~~ ^{ври} ~~и~~ ^и ~~кува~~ ^{кува} ~~важда~~ ^{важда} ~~тако~~ ^{тако} ~~као~~ ^{као} ~~у~~ ^у ~~центруму~~ ^{центруму} ~~земљном~~. Од ~~крви~~ ^{крви} ~~свих~~ ^{свих} ~~расијих~~ ^{расијих} ~~генера-~~
~~ција~~ ^{ција} ~~има~~ ^{има} ~~живота~~ ^{живота} ~~у~~ ^у ~~данашњем~~ ^{данашњем} ~~крвотоку~~ ^{крвотоку} ~~француске~~. У ~~компактној~~ ^{компактној} ~~раси~~ ^{раси} ~~данашње~~ ^{данашње} ~~француске~~ ^{француске} ~~осећају~~ ^{осећају} ~~се~~ ^{се} ~~сачувани~~ ^{сачувани} ~~центри~~ ^{центри} ~~некадашњих~~ ^{некадашњих} ~~племена~~ ^{племена} ~~из~~ ^{из} ~~чијег~~ ^{чијег} ~~је~~ ^{је} ~~срећног~~ ^{срећног} ~~стапања~~ ^{стапања} ~~постала~~ ^{постала} ~~раса~~. Има ~~индивидуално~~ ^{индивидуално} ~~сачуваних~~ ^{сачуваних} ~~галских~~ ^{галских} ~~центара~~ ^{центара}, ~~ко-~~
~~ји~~ ^{ји} ~~непресушно~~ ^{непресушно} ~~продукују~~ ^{продукују} ~~јаке~~ ^{јаке} ~~песничке~~ ^{песничке} ~~маште~~. Има ~~индивидуално~~ ^{индивидуално} ~~сачуваних~~ ^{сачуваних} ~~фра-~~
~~нциских~~ ^{нциских} ~~центара~~ ^{центара}, ~~који~~ ^{који} ~~непресушно~~ ^{непресушно} ~~продукују~~ ^{продукују} ~~јаку~~ ^{јаку} ~~смелу~~ ^{смелу} ~~и~~ ^и ~~крјивизам~~ ^{крјивизам}, ~~који~~ ^{који} ~~се~~ ^{се} ~~у~~ ^у ~~француској~~ ^{француској} ~~тако~~ ^{тако} ~~геиџално~~ ^{геиџално} ~~умеју~~ ^{умеју} ~~држати~~ ^{држати} ~~на~~ ^{на} ~~костом~~ ^{костом} ~~размаку~~ ^{размаку} ~~између~~ ^{између} ~~својих~~ ^{својих} ~~пенесе~~ ^{пенесе} ~~ног~~ ^{ног} ~~одушевљења~~ ^{одушевљења} ~~и~~ ^и ~~сувише~~ ^{сувише} ~~пенесеног~~ ^{пенесеног} ~~омајина~~. Има ~~у~~ ^у ~~француском~~ ^{француском} ~~нареду~~ ^{нареду} ~~ратне~~ ^{ратне} ~~важности~~ ^{важности} ~~и~~ ^и ~~патриотске~~ ^{патриотске} ~~пожртвовности~~ ^{пожртвовности} ~~као~~ ^{као} ~~у~~ ^у ~~време~~ ^{време} ~~фанатичног~~ ^{фанатичног} ~~Средњег~~ ^{Средњег} ~~века~~ ^{века}; ~~и~~ ^и ~~има~~ ^{има} ~~у~~ ^у ~~исте~~ ^{исте} ~~време~~ ^{време} ~~једна~~ ^{једна} ~~мудра~~ ^{мудра} ~~економија~~ ^{економија} ~~снага~~ ^{снага} ~~на~~ ^{на} ~~сваком~~ ^{сваком} ~~кораку~~ ^{кораку}, ~~како~~ ^{како} ~~је~~ ^{је} ~~све~~ ^{све} ~~најмедрија~~ ^{најмедрија} ~~пранса~~ ^{пранса} ~~познаје~~. Вап ~~као~~ ^{као} ~~што~~ ^{што} ~~предехи~~ ^{предехи} ~~француски~~ ^{француски} ~~имају~~ ^{имају}, ~~под~~ ^{под} ~~благим~~ ^{благим} ~~климом~~ ^{климом}, ~~сочне~~ ^{сочне} ~~тле~~ ^{тле} ~~које~~ ^{које} ~~је~~ ^{је} ~~сама~~ ^{сама} ~~башта~~ ^{башта}, ~~и~~ ^и ~~врста~~ ^{врста} ~~велике~~ ^{велике} ~~фантазије~~ ^{фантазије} ~~једногодишњег~~ ^{једногодишњег} ~~прелазног~~ ^{прелазног} ~~растиња~~; ~~и~~ ^и ~~имају~~ ^{имају}, ~~тамо~~ ^{тамо} ~~на~~ ^{на} ~~северу~~ ^{северу}, ~~под~~ ^{под} ~~оловним~~ ^{оловним} ~~небом~~ ^{небом}, ~~тврде~~ ^{тврде} ~~гранитне~~ ^{гранитне} ~~тле~~ ^{тле} ~~у~~ ^у ~~које~~ ^{које} ~~се~~ ^{се} ~~за~~ ^{за} ~~стотине~~ ^{стотине} ~~година~~ ^{година} ~~зарили~~ ^{зарили} ~~корени~~ ^{корени} ~~дрвета~~ ^{дрвета}, ~~и~~ ^и ~~стари~~ ^{стари} ~~породица~~ ^{породица} ~~и~~ ^и ~~дрвених~~ ^{дрвених} ~~обичаја~~.

2 Тако разноврсна и разновидна ~~ф~~ француска раса берила је

сваку ~~борбу~~ ^{борбу}; ~~борбу~~ ^{борбу} ~~са~~ ^{са} ~~краљевима~~ ^{краљевима}, ~~са~~ ^{са} ~~свештенством~~ ^{свештенством}, ~~са~~ ^{са} ~~племством~~ ^{племством}, ~~са~~ ^{са} ~~простим~~ ^{простим} ~~пу-~~
~~ком~~. Чистила ~~и~~ ^и ~~обнављала~~ ^{обнављала} ~~све~~ ^{све} ~~што~~ ^{што} ~~је~~ ^{је} ~~било~~ ^{било} ~~део~~ ^{део} ~~битности~~ ^{битности} ~~цивилизације~~ ^{цивилизације} ~~и~~ ^и ~~културе~~. Чистила ~~хришћанство~~ ^{хришћанство} ~~од~~ ^{од} ~~калуђерског~~ ^{калуђерског} ~~мрака~~, ~~чистила~~ ^{чистила} ~~уметност~~ ^{уметност} ~~од~~ ^{од} ~~етуџне-~~
~~сти~~ ^{сти} ~~и~~ ^и ~~лажи~~ ^{лажи}; ~~чистила~~ ^{чистила} ~~слободу~~ ^{слободу}, ~~једну~~ ^{једну} ~~и~~ ^и ~~свету~~ ^{свету} ~~од~~ ^{од} ~~разних~~ ^{разних} ~~прелазних~~ ^{прелазних} ~~и~~ ^и ~~фалсификованих~~ ^{фалсификованих} ~~слобода~~. ~~Дне~~ ^{Дне} ~~су~~ ^{су} ~~политика~~ ^{политика} ~~наука~~ ^{наука} ~~или~~ ^{или} ~~уметност~~ ^{уметност} ~~имале~~ ^{имале} ~~да~~ ^{да} ~~ушине~~ ^{ушине} ~~велики~~ ^{велики} ~~корак~~ ^{корак} ~~унапред~~, ~~француски~~ ^{француски} ~~дух~~ ^{дух} ~~је~~ ^{је}, ~~повремене~~ ^{повремене}, ~~знао~~ ^{знао} ~~бити~~ ^{бити} ~~не~~ ^{не} ~~само~~ ^{само} ~~машта~~ ^{машта} ~~неге~~ ^{неге} ~~и~~ ^и ~~утеџија~~, ~~али~~ ^{али} ~~је~~ ^{је} ~~фантазирао~~ ^{фантазирао} ~~онакве~~ ^{онакве} ~~фантазије~~ ^{фантазије} ~~из~~ ^{из} ~~мањих~~ ^{мањих} ~~су~~ ^{су} ~~разум~~ ^{разум} ~~и~~

koja sve vezuje za lepotu. U francuskom geniju stoji na vrhu vrhova misterij
 lepote, ~~ona~~ ^{On} se odaje u ogromnoj umetničkoj tvorackoj snazi ~~u~~ svake vrste,
 a mozdna najpre u klijezivosti i jeziku. Jezik francuski, kao zvuk, kao sintaksa,
 kao logika, to je jedna svetka sila. Francuska rec ima strahovito dejstvo ~~u~~
 ubezava. U jednoj tragediji kaze jedno lice: "Nislo sam da delaje vodi bude,
 a sad vidim da rec vodi bude." ~~U~~ francuska knjiga, francuske govine, francusko go
 vornistvo, donazuju tu suverenu moć reči, donazuju da tek reči, dobrim jezikom
 napisane ili izgovorene reči, objašnjavaju značaj življenja i pojava ~~u~~
 bez obzira na praktična iskustva. Pratinite savescno samo jedan francuski dnevi
 ni list, samo za jednu godinu dana, i vi ćete primiti u sebi čitavu enciklope
 diju, stele ^{knjige} sud slobode i lepote, jednu zavidnu kulturu savesti i srca.

Σ A na te velike čene i snage francuske reči izras
 la je velika vrednost francuskog javnog mišljenja. U francuskoj, javno mišljenje
 nije sitno argumentirane predrasuda i strasti jednog društva ili klase; javno
 mišljenje u francuskoj nose dobre tradicije, moral, istorija, pojedini velikani u
 koje geni je naroda usadi poverenje naroda.

Σ I ta i takva francuska, eto, nas je ~~ona~~ dobar drug i pri
 vi prijatelj. Za vreme rata, ona je nehala vra svoju s nama, grobove svoje s
 nama, grofoje svoje s nama, otkidala je od хлеба svoja da hrani izbeglu ~~u~~
 vojisku namu i detu namu bez roditelja i staralica; nehala je i nehala uvek
 svoi sa nama, dajući nam ga u obliku knjiga, učitelja, jezika, saveta. ~~U~~ mogla je
 sve to činiti utoliko bolje i temeljnije, što je u ~~u~~ našem duhu
 našla na nešto srodno i prijemljivo. ^{mišljenja} ~~U~~ ima nas dosta koji smete reći slobodne,
 i možemo dokazati, da nas je na duhovnom životnom putu za jednu ruku vodila
 francuska, za drugu Srbija. Pravo je ~~da~~ te kaze maloј Srbiji prokurjalnih vre
 mena.

Σ Jedno još nije dala u savršenom obliku, ^{francuske} ta zemlja velikih ~~u~~
 junana, patriota, naučnika, pesnika, umetnika; nije dala velikog genijalnog mire
 tvorca. Napoleon je bio veliki general i zakonodavac, ali nije stigao za bule
 i veliki miretverac. Sa hrabrom francuskom snepsem i kritikom ^{ostalo} zapitao je ~~se~~
 jednom sama sebe i svoju okolinu u Ermenonvilu: "Ko zna, sa gledišta ^{ostalo} dobra za
~~u~~ čovečanstvo, možda bi bilo bolje da ja nisam postojao." Napoleon je esen
 hno tragediju, osenio da je ^{zcela slobodan} pokrenuo nešto što još dugo i dugo ~~u~~ neће
 roditi genijalnog miretvorca. Ča je da francuska i to dala, ~~u~~

и што пре? Миротворца, sличног али снажнијег од римског цара-философа Марка
 Аурелија, који је једаред једним гестом са Капитола, стисао варваре и умирио
 свет. Миротворца још да покљени Француска човечанству!... Омладина свих земаља
 да па и наша може у том задатку многе помоћи великој Француској, ~~и~~ Француској
 која је иначе тако велика и сјајна, да у нашим душама за сва времена неће
 бити само по један француски дан у години, него по један француски час свако-
 га дана. Зар не живимо и не дишемо с Француском! Зар нам није француска књи-
 га у рукама од зоре до мрака! Зар је мало њих биспо и биспе, који умиру с фран-
 цуском књигом ~~у рукама~~ ^{не остављају}. То је, нека зна Француска, не само због надмоћи века
 над нама, него и због сродности ~~наше~~ ^{наше} с њом.

Илија Сидић